

vestnik

GLASILO DOMOBANCEV IN DRUGIH PROTIKOMUNISTIČNIH
BORCEV —

NOTICIERO DE SAN MARTIN

Registro Nacional Nº 393.650

VII. LETO

San Martín, 15. maja 1956

ŠTEV. 3-4

NEKDAJ CVETOČI MAJ

Za zelenim Jurijem, tam v naši lepi domovini se začne vsa narava ogrinjati v zelenje in cvetje, petje in smeh. Osamelj gozd zaživi, polje začenja v novo rast in nakitje, pa vedno novih gostov dobiva, ki se z zadovoljstvom okoriščajo z novimi poganjki cvetja in drevja. Človek veselo čuti, kako se sam pre-raja s pomladnim cvetom, in polaga nova semena v poživiljeno njivo za novo žetev. Pa kdo bi naštel te milijarde pomladnih poganjkov življenja.

Tako je bilo, odkar človek obdeluje zemljo, odkar so letni časi v tako lepo dobo postavili pomlad, odkar nebeški gospodar določa tek zemlji in ji daje čudotvorno silo rojenja. Rod za rodom se veseli pomladi, ko skopni snežna odeja, se odtajajo ledeni okovi in nastopi gorkota življenja.

Da, od nekdanj je bilo tako. Naš slovenski rod pa je moral doživeti poleg drugih trpkosti še to, da mu postaja pomlad, ki je vedno in povsod višek naravne lepote in razvoja in njen mesec maj poln petja in cvetja — odslej pa, in to že enajstič — ni pomlad za nas več znak veselja, ne vhod v življenje, marveč čas tegobe in ob krčeviti boli spomin, ko spet gleda slovenske bataljone, ki morajo v cvetu svojega življenja v množično klanje, v strahote grobov, v smrt in razpad.

Po tem, ko je 3. maja 1945 trenutno kot meteor razsvetlil našo domovino kot svobodno slovensko državo, je peti

maj pa odgrnil silne množice slovenskega ljudstva, ene na umiku iz domovine, druge na odhodu iz življenja v smrt.

Da! Te dni bo oživele v spisih, podobah, joku in solzah zopet Vetrinje, Teharje, Kočevski Rog in še drugi taki kraji. Saj še danes ne vemo, kam vse je zločinski komunizem gnal slovenske fante, može in žene, kjer jih je pokončal krute smrti.

Takle si danes ti, nekdanj gorko zaželeni, gorko opevani cvetoči maj! Tvoj prihod je žalosten, tvoj cvet je krvav, kot da človeku ni dovolj en november, praznik mrtvih, še eden je moral priti za slovensko strto srce. Pred nami bodo spet silne žrtve onih dni, ki zro v nas. V njihovih očeh se bere želja, radi bi nekaj povedali, toda mrtvim ni več dana živa beseda.

Kaj vam je, dragi bratje in sestre? Ali vaše kctsi še niso našle miru? Ali vas še muči neizpolnjena naloga, neizvršeno naročilo?

Poslušajmo njih šepet! — Za čast Križa in svobodo naroda! — je bilo naše bojno geslo. Pa križ še nima one časti, narod še nima svobode. Ali v vas ni sile za nadaljne boje? Ali je res z nami leglo v grob vse ono navdušenje, ki nas je nosilo kot na perotih v krvave boje in žrtve. Saj vendar nov rod odrasča, ki bi izpolnil naše vrzeli. Mi smo dali vse, vse za velike cilje. Kaj morda že

p'ahni ona vnema, kot da jih naša zemlja in naš narod nista vredna, da jih dosežeta? Kdo pa bo umil s slovenske zemlje neizmerne madeže, ki jih v njen obraz seka sedanji gospodar, komunizem? Zato so še nemirne naše duše.

O bratje in sestre Slovenci! Ustvarimo si novo vojsko! Ne s puško, ki preliva kri! Ne z mečem, ki seka nove

rane! — Vojsko, veliko in močno, ki bo junaško in dosledno dvigala križ in duhovno postavljala nove temelje za pravo bratsko svobodo, v prerojenje človeka v pravi božji ljubezni in iskrenem človečanstvu. To naše plemenito delo bo dalopokojuim žrtvam mirno spanje in s tem bomo nadaljevali njihovo vzvišeno oporoko!

Karel Mauser:

VETRINJE IN MI

Ko bi pred desetimi leti mogli ustaviti čas, ograditi vetrinjsko polje, da bi do danes ostalo tako, kakor je bilo tedaj, bi bilo danes za nas največja narodna božja pot. V tisti strahoviti nedotaknjenosti bi mogli videti samega sebe, svoje drage, vso revščino in vso žalost, ki se je pred desetimi leti zgnetla na ta kosček slovenske zemlje, po kateri je nekoč, pred stoletji hodil slovenski svobodnjak.

Toda čas teče brez prestanka, nanaša nove dogodke in z naplavinami, ki so marsikdaj brezpomembne, pokriva tisto, kar je dragoceno in za zgodovino neprecenljive važnosti. Bridko je reči, da smo sami veseli, da nas novi dogodki zaposlujejo, da nam brišejo preteklost. Tonomo, da sami ne vemo in z vsakim dnem smo dlje in dlje Vetrinju, z vsakim dnem dlje in dlje od tiste bolečine, ki je bila pred desetimi leti tako živa in tako globoka.

Obletnica vetrinjske žaloigre je v teh dneh, obletnica, ko je slovenska zemlja izgubila najlepše cvetove, ki so obetali bogat in zrel sad. Dozoreli so sicer na Vetrinjskem polju, dovolj težki so bili za krvavo žetev doma, toda slovenski človek, ki je naredil vso dolgo križevo pot od leta 1941 pa tja do leta 1945, še dolgo ne bo mogel doumeti neskončno modrih sklepov Večnega Sodnika, ki odmerja življenje ljudem in narodom in ki je dopustil, da je enajst tisoč slovenskih življenj bilo vrnjenih po rokah tistih, v katere smo upali, v roke tistim, ki so tedaj poznali samo

reklo vseh tiranij: Samo mrtvi ne morejo škoditi.

Težko bo kdaj najti vse posamezne in vse množične grobove. Mnogo jih bo, ki bodo za vselej ostali sami. Po človeško gledano je to velika bridkost. Še večja bridkost pa bo, če tisti, ki smo ostali živi, ne bomo ohranili grobove teh zapuščenih v svojih srcih. Malo pomeni danes, če imamo žrtve in tihe mrtve junake samo na jeziku, če jih vlačimo na dan samo tedaj, kadar hočemo doseči nekaj posebnega. Ti mrtvi Slovenci in Slovenke, starci in otroci, morajo v nas živeti vsak dan, ne na jeziku, ki ga porabljam za toliko abotnih in malo pomembnih stvari, živeti morajo v nas tako kakor naši najdražji, ki jih ne moremo pozabiti. Ti mrtvi bi morali iz nas govoriti, misliti, delati. Kadar bomo to dosegli, tedaj bomo lahko rekli, da je slovenska emigracija trdna in močna, da je del žive in močne krvi, ki raste kljub mnogim težavam in daje veliko upanje za bodočnost.

Nič ne pomenijo obletnice, desetletnice in stoletnice, če ne ujamejo duha, v katerem in zavoljo katerega obletnice praznujemo. Nič ne pomagajo briljantne komemoracije, če se v ljudeh ne zgane tisto, kar je bilo v človeku ali v ljudeh, katerih se pri komemoracijah spominjamo. Nič ni brez duha, brez tiste zavesti, da smo z Večnostjo, v kateri naši mrtvi žive, povezani, da smo celota, ki je z mrtvimi povezana v preteklost in bodočnost.

Vetrinj s svojo veliko žaloigro je pre-

lomnica v zgodovini slovenskega naroda, ob kateri se bodo nekoč zgodovinarji dolgo ustavljali. Prepustimo jim to nalogo. Mi vsi, ki smo zgodovino zadnjega desetletja doživeli, ki nam je utisnila svoj pečat, pa se moramo zbrati, prešteti moči, ki so ostale, pregledati položaj, v katerem smo in začeti delati pri tleh in ne v oblakih. V oblake zidajo tisti, ki se iz zgodovine niso naučili ničesar.

In naše delo? Postavi moža na svojem mestu. Če ti je dan en dar, obrni ga prav. Če sta ti dana dva, obrni oba. In ne samo zase. Za vse, da se bo s tvojim darom krepila cela emigracija, vsa slovenska skupnost. Zgodovina ni grajena samo na velikih možeh. Veliki možje, ki so jih rodila stoletja, so bili samo tisti, ki so znali zbrati utripe in drobne napore vseh ljudi in jih usmeriti v pravo smer. Zgodovina je sestavljena iz majhnih in velikih, iz vseh nas.

Naj bo desetletnica Vetrinja za nas res tisto, kar bi morala biti. Spomin in duhovna obnova. Ko brez sovraštva v srcu v duhu obiskujemo grobove svojih, naj bodo že kjerkoli, vzemimo s tega duhovnega romanja lepo in svetlo misel, ki naj bo vodilna luč vsem nam.

Žrtvovanje, četudi ne rodi sadov prvi

dan, je tisti osnovni temelj, ki more narodiču, kakor je slovenski, prinesiti sonce, ki smo ga potrebni. Veliki narodi si sonce odtrgajo, majhni pa ga z žrtvami izprosijo. Veliko žrtev je treba, da vsak na svojem mestu, posebno na tujem, poleg svojega dela vrši še tisto, za kar je bil poklican.

Če bo vsak storil, kar more, ne samo kar mora, če bo vsak vsaj enkrat na dan pomislil na Vetrinj in enajst tisoč žrtev, bo vsak zmogel, kar čas od njega pričakuje in slovenska skupnost bo pomenila tisto, kar vsaka zrela skupnost mora biti: izraz narodove moči.

Ko se klanjamo spomину mrtvih, tudi najmanjšemu in najmlajšemu izmed njih, pretočimo iz sprhnelih src mrtvih junakov vse, kar so na zadnjo uro želeli in prelijmo te želje v svoja srca. Bodimo prepričani, če bomo iz teh želj živeli, delali in se trudili, da bo sad vsega lep in zrel, vreden žrtev, ki so darovale na oltar svobode vse, kar so imele. Vse naše besede, še tako lepe in tople, so nič, če iz teh besedi ni dejanj. Slavimo mrtve s posnemanjem njih dobrih del, zakaj po teh delih žive in bodo živeli, dokler se slovenski zgodovini ne bo pisala zadnja stran!

Poročnik Samo, Italija:

POHOD NA IDRİJO

S to pesmijo na ustih so fantje domobranci našega udarnega bataljona vkorakali meseca junija leta 1944 v Idrijo. Kar verjeti ne morem, da bo sedaj že 12 let tega, kajti še danes jih tako živo čujem peti in tako živo se še spominjam vsega, kakor da se je to zgodilo pred kratkim.

Spominjam se, kako smo zapustili bazo našega bataljona, ter krenili za nekaj dni v ofenzivo na Kočevsko. Šest dni že vodimo borbo po kočevskih gozdovih. Komunistične brigade so razbite, umikajo se v neredu in le redkokdaj jih prisilimo, da sprejmejo borbo z nami. Pri fantih se opaža utrujenost, po tolikih dnevih borb in pohodov, po

soncu in dežju. Ležali smo ali pa sedeli v naravi, ter se pogovarjali o bojnih uspehih. Mnogim pa so misli hitele k svojim dragim, ter težko čakali povelja za vrnitev v bazo, kjer jim bo dana prilika, da se odpočijejo, obišejo svoje žene, svoje starše, otroke, ali pa fant svojo izvoljenko.

V tem pričakovanju na vrnitev, opazim, kako prihiti radiotelegrafist s šifriranim poveljem k stotniku Gramu, poveljniku našega bataljona. Opazil sem, da se je poveljnikovo lice zrešnilo po prečitaniu poročila in že kliče komandirje in vodnike na razgovor. Od poveljnika smo prejeli kratko povelje: „V petih minutah naj bodo pripravljeni

fantje za odhod na železniško postajo v Kočevje in od tam v Ljubljano. Podrobnejša navodila dobite v Ljubljani.“

Hitro se vrnem k svojim fantom z ravnokar prejetim poveljem. Nobeno povelje bi ne presenetilo tako domobrancev, kakor to, da gremo v Ljubljano. Opazil sem po vedenju stotnika F. Gruma, da je zadeva resna, kajti poslal je kurirja naprej na železniško postajo s poveljem, da morajo takoj pripraviti vlak za prevoz bataljona. Čez dobri dve uri smo že sedeli v vlaku in s pesmijo zapuščali Kočevje.

Ko smo se pripeljali v Velike Lašče, kjer je domoval naš bataljon, nam je dal poveljnik le eno uro časa, da smo se lahko umili, preoblekli, in spet naložili municijo in mrzlo hrano, kuharji pa so nam postregli s toplim čajem. Naša topniška četa s štirimi topovi je krenila na konjih po cesti preko Turjaka, dočim smo mi odpotovali spet z vlakom proti Ljubljani, kamor smo prispeli pozno ponoči.

Stotnik Grum je takoj po prihodu v Ljubljano odšel na glavno poveljstvo na razgovor z inšpektorjem Slovenskega Domobranstva generalom Rupnikom. Med tem časom so prispeli tudi naši vrli topničarji s topovi, na katere je bil bataljon zelo ponosen. Takoj smo slutili, da se pripravlja akcija v večjem obsegu, ker gredo z nami tudi topovi. V razgovorih z domobranci iz Ljubljane je začela krožiti vest, da so na Primorskem v nevarnosti neke na novo ustanovljene domobranske postojanke, ter da se tam zbirajo velike partizanske sile. Sumiti smo začeli, da gremo na Primorsko. Te negotovosti nas je rešila stotnikova vrnitev. Kratko je bilo njegovo poročilo, a še krajše je bilo povelje, ki se je glasilo takole:

„Dragi komandirji in vodniki! Sporočiti vam moram, da je zadeva resna. Nemški poveljnik oboroženih sil za Slovensko Primorje je sklenil tajen sporazum s partizani o nenapadanju. Dovolil je partizanom likvidiranje komaj ustanovljenih domobranskih edinic na Primorskem, v zameno pa se je poveljstvo partizanskega 9. korpusa obve-

zalo, da ne bo napadalo proge in ceste, po katerih Nemci oskrbujejo svoje bojišče v Italiji. Vsled tega je inšpektor Slovenskega Domobranstva izdal povelje, da morata nemudoma odpotovati dva udarna bataljona na Primorsko.

O ofenzivi sami dobite natančna navodila na Rakeku.“

Ko so fantje domobranci prejeli vest, da gremo v boj za našo Primorsko, je kar naenkrat izginila utrujenost z njihovih odbojev, sonca in vetra ožganih obrazov. Zapiskal je vlak in kolesa vagonov so se leno premaknila, iz vlaka pa je zadonela pesem:

Hej Slovenci, kje so naše meje,
tam na Primorskem, tam so naše meje...
tam je naša kri.
Saj Primorske je slovenska,
brez Primorske Sloven'je ni...

V veselem razpoloženju ter v bojnem duhu, ki je preveval naše fante in s pesmijo smo se v jutranjih urah pripeljali na Rakek. Tu smo zvedeli, da krene v ofenzivo tudi udarni bataljon majorja V. Rupnika.

Poročila so govorila, da je Idrija obkoljena po partizanih, ter da nameravajo vkorakati v Idrijo, kjer se nahaja okrog 20 primorskih domobrancev pod poveljstvom Poldeta Zajca.

Po hitrem vojnem posvetu je bilo odločeno, da naš bataljon prodre obroč in vkoraka v Idrijo. Bataljon majorja Rupnika, pa bo operiral v desno ceste, ki pelje v Idrijo in zasede Gare.

Kratka povelja in že se je bataljon razvil v bojno kolono, ter odkorakal proti Veharščem. Pogled na fante mi je govoril, da se zavedajo, da bodo kmalu prestopili staro krivično mejo iz leta 1918 in da bodo stopili na slovensko zemljo, katero je preko 20 let tlačil tujec — Lah. Sam pa sem premišljal, ko sem stopal v predhodnici s svojimi fanti, kako prepričati primorski narod, da smo mi tisti, ki mu prinašamo resnično svobodo in priključitev k domovini Sloveniji, ne pa mednarodni komunizem, ki se skriva pod zvijačno krinko „osvobodilne fronte“.

(Se bo nadaljevalo)

Tako so umirali

Bilo je v oktobru leta 1945. Ponosna domobranska armada se je razšla na vse strani. Gotovo najtežji je pa bil ta silni udarec za domobranske invalide. Nekaj nas je prišlo po težkih mukah in nevarnostih v Gradec, med njimi tudi domobranec Jože Vavpič iz št. Petra na Dolenjskem. Bil je zelo težko ranjen od komunistične kroglice. Zdrobljena je bila kost v stegnu. Nenavadno moč pa je Jože čutil navzlic toliki izgubi krvi. Mirno je sprejemal nove operacije in devetkrat je dobil transfuzijo krvi.

Ni pa šlo nič na bolje. Nameščen je bil v vojaški bolnišnici v Gradcu, kamor se nas je zateklo več domobranskih invalidov. Zvedeli smo za bolnega Jožeta in ga obiskovali, kar mu je prav dobro delo. Pogovori so se sukali o domovini, o naših domačih, o naših soborcih in o negotovosti, ki je bila pred nami. Jože je posegal sem in tja v naše razgovore. Nenadno pa so ga začele zapuščati telesne moči. Slabiel je. Utihnili smo vsi ob njegovi postelji in se spogledovali v tihi žalosti, sluteč, da nas naš dragi prijatelj kmalu zapusti za vedno. Ko smo utihnili, se s slabotnim glasom oglasi Jože: „Fantje, jaz grem h koncu. Umrli bom. Zame ni več injekcije, ne zdravila, ne človeške pomoči.“ Utihnil je, da ulovi sapo in potem nadaljeval: „Prosim vas, fantje, sporočite moj poslednji pozdrav očetu, materi in sestram. Bratje so padli v borbi. Vso obleko, ki jo imam, pošljite njim za spomin name. Pa lepo prosim,“ z ojačenim glasom nadaljuje, „spravite moje truplo domov. Pri Svetem Petru pri Novem mestu bi tako neizrečeno rad počival.“

Utihnil je, zapičil v nas oči. Bile so solzne. In konča: „Domov bi rad, vsaj mrtev!“

Videli smo, kako je silno trpel dragi naš tovariš na telesu in nepokojen v duši ob misli, da bo moral leči v tujo zemljo. Tedaj se oglasi eden izmed nas. „Jože, kaj, ko bi šli po duhovnika, da lepo mirno prejmeš še zakramente?“

„Prosim lepo,“ odvrne bolnik. „Saj

sem že večkrat zaprosil, pa mi odvrčajo, da tu ni nobenega slovenskega duhovnika. Zelo ga želim.“

Razšli smo se in dobili slovensko usmiljenko, ki je vse pripravila in tudi poskrbela nemškega kurata. Prav lepo se je vse izvršilo. Pri svetem obhajilu nas je bilo navzočih več slovenskih invalidov. Bil pa je res že skoro zadnji čas. Bolniku je odpovedal glas, pojeval je vedno bolj in še tisto noč umrl. Obvestili smo vse slovenske vojake po bolnišnicah, prišli so tudi nemški invalidi, tako, da je bil pogreb prav lep. Štiriintrideset vojaških tovarišev, med njimi sedemnajst Slovencev, ga je spremlilo na zadnji poti. Vojni kurat je molil pogrebne molitve, slovenski pogrebniiki pa smo na glas molili skupno sveti rožni venec. Sprevod je bil zares za vojskin čas. Domobranec Skušek Jože iz Dobruške vasi je šel na dveh bergljah, Tone Knež iz Šmarja je imel na obeh nogah proteze iz mavca in je hodil ob palicah, težko ranjeni Janez Jožef je bil na bergljah, drugi z obvezanimi glavami in drugo. Ob ihtenju nas Slovencev je krsta s slovenskim fantom drsela v tujo zemljo. Ko je bil pogrebni obred končan, smo mi še molili rožni venec.

Težko smo zapustili v tujini sveži grob slovenskega domobranca, toda v zavesti, da njegovo truplo počiva v Gradcu, duh njegov pa kroži v št. Petru: „Neizrečeno rad bi počival v domači zemlji.“ Eden izmed velike množice Slovencev, ki jih krije tuja zemlja.

Počivajte v miru!

IZPOVED

Jaz več ne vem, kaj radost je, veselje in če se smejem, smeh je moj bolan, umrle so vse lepe, mlade želje, zdaj srcu dražja noč je, kakor dan.

Ko časa polna žolča je, pelina, pa grem tja v polje, v polje, v božji svet, povrne se v srce radost, tišina, občutim sanje davno mladih let.

JERUC

Martin Radoš:

SKRIVACI

Med tem in podobnim razmišljanjem Ivan, Srečko in Slavko dospejo na gorskem grebenu na ovinek, s katerega bi morali skoraj v pravem kotu zaviti na desno proti svoji „trdnjavi“ — tako so imenovali svoje skrivališče „kot R.“; pa kakor so bili pazljivi, so na tleh opazili v pršiču svežo sled, ki je peljala po slemenu proti drugemu hribu v nasprotni smeri proti skrivališču „kot S“. Ker burja ni več gospodarila, sledi ni zabrisala. Lunin krajec jo je obseval.

Srečko opazi v razpokanem lubu stare bukve sveže tajno znamenje.

„Prijatelj-soborec!“ reče proti Ivanu in Slavku in nadaljuje:

„Naša trdnjava je imela obisk. Čakajo nas novice! Sveža sled nam priča, da obiskovalec ne more biti še daleč. Morda ga dohitimo, če se podvizamo? Zakaj, naša trdnjava doslej ni bila posebno dobro založena, da bi mu mogla s čim postreči, kar tam potrebujejo, mi pa imamo s seboj večjo zalogo kot jo ravnokar nujno potrebujemo; pa bi mu mogli s čim postreči... Naj li po hitimo za njim in mu odstopimo iz naše zaloge, kaj pravita prijatelja?“

„Prav!“ rečeta Slavko in Ivan hkrati in istočasno kreneta v smer, v katero je odšel obiskovalec. Vsi trije zapešajo po sledi. Pri strmi, naprej nagnjeni pečini, kjer so bili v skriti vdolbini zavarovani pred vlago, pred dnevi pustili nekaj prepečenca, eno odejo, dva para toplih nogavic in en klobuk — za potrebnega skrivača —, se za trenutek ustavijo, pozorno prisluhnejo, in ko se uverijo, da je varno, pogledajo za stvarmi. Ugotove, da manjka polovico prepečenca in odeja. V bližini najdejo tajno, dogovorjeno znamenje — dokaz, da je stvar vzela potrebni skrivač. Že hočejo oditi naprej za neznanim obiskovalcem, ko zaveka v daljavi nekaj metrov zajec, kot da bi ga zagrabil pes za vrat. Pozorni prisluhnejo, oprezujoč na vse strani. „Tako zaveka samo pravi zajec, ali pa naš soborec Jurič!“ — šepne Ivan. In res! V na-

slednjem trenutku stopi pred nje skrivač Jurič iz skrivališča „Kot S“.

Našim znancem Jurič pove, da je popoldne obiskal njihovo „trdnjavo“ in da je pustil tam sporočilo glede ustanavljanja slovenskega domobranstva v Ljubljani; obenem je želel dobiti nekaj preskrbe za svoje prijatelje postaje „Kot S“: Štefana, Majka, Toneta in Petra, ker dopoldne iz vasi K. ni bilo nikogar z živili... Kaže, da so imeli v vasi K. „rdeči“ obisk, in da zato ni mogel nihče priti!“ konča Jurič svoje poročilo in ga dopolni, da mu iz trdnjave „Kot R.“ prijatelji Janko, Andrej in Stane niso mogli z ničemer postreči iz svoje pičle zaloge, zato pa je vzel iz tega skritega mesta odejo in pol zaloge prepečenca.

„Ni se ti treba nič opravičevati, zato co te stvari tukaj!“ ga potolaži v imenu vseh treh Ivan, „da jih v stiski vzame potrebni; v takem slučaju bi smel vzeti vse... Pa ti iz naše krepke zaloge, ki jo imamo s seboj, — pri tem pokaže na kovček in nahrbtnik, ki so ju bili med tem časom odložili — določimo praktičnih reči za vas vse.“

Ko pregledajo, stalno prisluškujoč na vsak šum, vso okolico in se prepričajo, da ne preti nobena nevarnost, Slavko in Srečko odpreta kovček in razvežeta nahrbtnik ter skladata v Juričev nahrbtnik od stvari, ki so jih dobili od vsega po nekaj. Tako je bil deležen Juričev nahrbtnik kos prekajene slanine, nekaj parov krvavic in mesenih klobas, dva para volnenih nogavic, eno toplo odejo in velik zavitek prepečenca, dva pletena puloverja in dve topli srajci. V skrito mesto so določili velik zavitek prepečenca, 2 para mesenih klobas, zaviti v pergamentni papir in trdo povezanih z blagom in vrstico, 2 para spodnjih volnenih hlač, en pleten jopič, kos prekajene slanine in eno toplo odejo. Pa je ostalo še takih dobrin ravno toliko za njihovo „trdnjavo“.

Lunin srp sveti v mrzli noči na našo četvorico. Poslavlja se. Po medsebojni obljubi, da se kmalu zopet vidijo, se razhajajo. Jurič krene zadovoljen, da je dobro opravil proti svojemu skrivališču, naša trojica pa proti svoji „trdnjavi“.

Nihče, ki še ni bil v skrivališču, ne bi mogel še na petdeset metrov ugotoviti, da je tam kako človeško bivališče. V goščavi med drevjem, v zatišju med dvema skalama, ki se v kotu kakih 75° skoraj dotika med seboj in dvema bukvama so skrivači naložili počez na skali in na bukvi — med rogovile — nekaj močnih neokleščenih bukovih debel in veje med seboj prepletli. Na ta močni strop so naložili — da je bil strop gost — vej, važ s travo in mahom, da so prišli na ta način do nepremočljive, močne in gorke strehe. Od strani so zabili nekaj kolov in jih prepletli z vejami in stene opazili z mahom. Za vrata se poslužujejo močne stare odeje. Trdnjava ima eno okno.

Oprema trdnjave in stvari, ki se nahajajo v trdnjavi, nam pričajo, da so prebivalci zelo skromni ljudje, dobri kristjani in borci.

V kotu je stara železna peč za kuho in gorkoto. Poleg nje je skladovnica suhih bukovih kratkih polen. Nad njimi je v steno med veje in mah potaknjena nekaj jedilnega pribora, dve ponvi, dva železna lonca in dve brisači. Ob drveh sta dve veliki posodi od konzerv, napolnjeni z vodo in en star umivalnik, poleg pokonci postavljenega štora z milom. Ob steni — skali, ki je zaslonjena s plotom iz vej in mahu, se nahaja postelj s suhega listja in mahu, pregrnjena s ponjavami in rjuhami — z odejami. Poleg vzglavja se nahaja pokonci postavljen zaboj s policami za živila, zagrnjen s kosom stare odeje. Nad posteljo je na vrvi obešen križ in zraven okvirjena razglednica brezijanske Marije pod steklom in dalje kmečki velik rožni venec.

V sredi trdnjave je bila miza. V višini običajne mize, je tičal v zemlji s premerom do 3/4 m vodoravno odžagan štor, ki jim služi za mizo. Poleg je bil ravno tako vodoravno odžagan, samo nižji štor, v višini navadnega sedeža s premerom okrog 40 cm — ki je nadomeščal sedež. Ob mizi je ležalo še dvojne bukovih debel, obloženih z mahom — namesto klopi. Na nasprotni strani od peči, na drugi strani vrat, je bila k steni prislonjena sekira in na štrcelj buko-

vega debela obešena žaga. Prav na skrajnem nasprotnem koncu — na najbolj varnem kraju — leži na plasti suhega dračja zaboj z municijo, dvema strojnica, eno brzostreljko, z ducatom karabink itd. — vojni plen, ki so ga še pred nekaj tedni iztrgali v bojih komunistom.

Stane in Janko stražita zunaj trdnjave. Andrej peče v pečici krompir za večerjo — da bo kaj gorkega. Na „mizi“ brli leščerba. Vsi trije mislijo na Ivana in Slavka. „Zdaj bi že morala priti!“ reče polglasno Janko. „Če se nista morda zapletla v borbo s komunisti?“ odvrne Stane... vse bi bilo mogoče... ali pa...“ še ne dokonča stavka, ko zaskovika dvesto metrov oddaleč sova: „Ču-u-u-vik! Ču-u-u-vik!“ in takoj nato ji odgovori čuk: „Hu-u-u-hu! Hu-u-u-hu!“ „Sta že prava!“ se zveseli Janko. „Bog ve, ali sta sama, ali pa gre še kdo z njima? Saj Srečko bi bil moral že snoči priti! Bog daj, da ne bi bilo kaj hudega! Škoda bi bilo fanta!“

Ko tako polglasno premišljata — vmes prisluškujoč — na morebitno tuje nevšečno šumenje, se približajo našima skrivačema-stražarjema: Ivan in Slavko z nahrbtnikom in kovčkom, ter Srečko, vsi trije dobre volje.

Stane in Janko jih z veselim vzklikom sprejmeta, odvezmeta nahrbtnik in kovček in jih pospremita v trdnjavo. Med odvezovanjem in odpiranjem nahrbtnika in kovčka ter skladanjem prinešenih dobrot na „mizo“ in „klopi“, trojica, ki je bila ostala „doma“ pove novico, ki jo je prinesel Jurič. „Brezdelja bo, kakor upamo, kmalu konec. Domovina nas bo poklicala v nove borbe. Zakaj v Ljubljani je general Rupnik ustanovil novo formacijo, ki je pravzaprav že od nekdaj zgodovinska „slovensko domobranstvo“. Prostovoljci se dnevno priglašajo. Za naš trikot: Črnomelj—Vinica—Kočevje se ustanovi v Kočevju postojanka. Naročajo nam, naj štedimo svoje moči... se po možnosti bližamo — ko dobimo nova navodila — Kočevju... Naj ne napadamo... če pa bomo napadeni, naj se, kot zahteva vojaška čast, branimo.“

(Se bo nadaljevalo)

MATICA MRTVIH

Ivan Frančič, dijak, iz št. Jerneja, vrnjen iz Vetrinja in ubit

Č. g. župnik Pravhar Jože, župnik v Loškem potoku, rojen v Šenčurju pri Kranju.
(Daljši opis muk in smrti gled 3. letnik, 1954, št. 5. stran 34.)

Izkopanih je bilo 2. oktobra 1944 iz treh grobišč 119 fantov, mož in nekaj žensk. Pri sledečih mučencih se je dognala identita:

- 546. Tisovec Jože iz Tisovca nad Strugami.
- 547. Bartol Anton, Loški potok, poveljnik Vaške straže v Loškem potoku, 32 let star.
- 548. Okoren Anton Boštanj.
- 549. Hrovat Anton, iz Hočevja pri Dobropoljah.
- 550. Javornik Anton, št. Jurij pri Grosupljem.
- 551. Rogelj I., Krka
- 552. Podržaj Janez, Čušperk.
- 553. Zavodnik Anton.
- 554. Boštjančič Jože, 23 let star, Cesta pri Dobrem polju.
- 555. Vidmar Vlado, Ponikve pri Dobropoljah, 20 let star.
- 556. Prijatelj Franc, Škrloviča pri Ortneku.
- 557. Hren Martin, iz Zagradca.
- 558. Koščak Jože, Dedni dol pri Višnji gori.
- 559. Somrak Janez, Ponikve pri Dobropoljah.
- 560. Mavc Jože, iz Krvave peči pri Robu.
- 561. Javornik Lojze, Mlačevo.
- 562. Bedenčič Lojze, Grosuplje.
- 563. Knavs Stanislav, Hrib pri Loškem potoku.
- 564. Zajc Anton, akademik, Žigmarce pri Sodražici.

- 565. Železnikar Urška, Gorje pri Bledu.
- 566. Mrzel Mirko, župan iz Iga pri Ljubljani.
- 567. Oberstar Franc, Podtabor pri Strugi
- 568. Anžlovar Jože, Topol pri Blokah.
- 569. Košmrl Ludvik, družinski oče, Hrib, Loški potok.
- 570. Oblak Jernej, Velike Poljane.
- 571. Križman Vinko, Struge.
- 572. Kralj Jože, Struge.
- 573. Osterman Rudolf, iz Vidma pri Dobropoljah.
- 574. Güderer Jože, upravitelj turjaške graščine, Ortnek.
- 575. Žleznik Uršula, Ortnek.
- 576. Tisel Anton, Podtabor pri Strugah.
- 577. Engelbert Gorup, Borovnica.
- 578. Debevc Jože, iz Begunj pri Cerknici.
- 579. Drobnič Anica, šolska upraviteljica, Begunje pri Cerknici.
- 580. Baraga Jože, Grahovo.
- 581. Poženel Pavle, Galjevica.
- 582. Oražen Anton, Runarski pri Blokah.
- 583. Ferjančič Danilo, občinski tajnik iz Blok.
- 584. Zakrajšek Lojze, Runarski pri Blokah.
- 585. Koritnik Pavel, Briše št. 2, Polhov Gradec pri Ljubljani, domobranec na Brezovici pri Ljubljani, vrnjen iz Vetrinja, star 19 let.

Correo
Argentino
Suc. Ciudad
San Martín
Lib. Gral.

INTERES GENERAL
Concesión 4848

„Vestnik“ izhaja desetkrat na leto. Letna naročnina v Argentini je 20 pesov, v USA in v Kanadi 1.5 dolarja; za ostale pokrajine tej valuti primerno. — Za uredništvo in izdajatelja: Rev. Karel Škulj, calle San Martín 20, Gral. San Martín FCGBM. — Tiska Salguero, Salguero 1506, Bs. As.